

KHOI DẬY KHÁT VỌNG CỦA THANH NIÊN VIỆT NAM HIỆN NAY TRONG SỰ NGHIỆP XÂY DỰNG VÀ BẢO VỆ TỔ QUỐC

HOÀNG THỨC LÂN*

Tóm tắt: Bài viết phân tích những vấn đề lý luận và thực tiễn về tính tất yếu và quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam, của Hồ Chí Minh về khơi dậy khát vọng của thanh niên nói riêng và tuổi trẻ Việt Nam nói chung (khát vọng lập thân, lập nghiệp; khát vọng cống hiến; khát vọng phát triển và hoàn thiện bản thân) trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Đồng thời đề xuất những giải pháp cơ bản để nâng cao hiệu quả khơi dậy khát vọng của thanh niên đáp ứng yêu cầu của hội nhập và hợp tác quốc tế. Bài viết là những gợi mở cho việc nghiên cứu đề tài luận văn, luận án tiến sĩ chuyên ngành Triết học, Xã hội học liên quan đến vấn đề này.

Từ khóa: Khát vọng; thanh niên Việt Nam; sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Abstract: This article analyzes both theoretical and practical aspects regarding the necessity of, and viewpoints of the Communist Party of Vietnam and Ho Chi Minh on inspiring the aspirations of Vietnamese youth particularly (aspirations for self - establishment, career building, contribution, and self - development and improvement) in the cause of building and defending the Socialist Republic of Vietnam. It also proposes fundamental solutions to enhance the effectiveness of fostering youth aspirations in alignment with the demands of international integration and cooperation. The article offers suggestions for researching thesis and dissertations topics in the fields of Philosophy and Sociology that are related to this topic.

Keywords: Aspiration; Vietnamese youth; the cause of national construction and defense.

Ngày nhận bài: 10/01/2025; Ngày sửa bài: 12/02/2025; Ngày duyệt đăng bài: 15/4/2025.

1. Mở đầu

Thanh niên là rường cột của nước nhà, là lực lượng tiên phong trong công cuộc cứu nước giải phóng dân tộc, tiếp nối truyền thống anh hùng của cha ông. Trong chiến tranh cũng như trong thời đại hòa bình, lực lượng thanh niên đã có nhiều cống hiến to lớn cho sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc, phát triển của dân tộc Việt Nam. Tuy nhiên, hiện nay vẫn còn có một bộ phận thanh thiếu niên yếu kém, vi phạm pháp luật, chạy theo chủ nghĩa cá nhân, làm ảnh hưởng đến sự ổn định, phát triển của xã hội. Vì thế, việc khơi dậy khát vọng

sống đẹp của thanh niên trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước là yêu cầu cấp thiết hiện nay. Sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhận thấy sức mạnh rường cột của nước nhà ở thanh niên. Người khẳng định: “Đâu cần thanh niên có, việc gì khó thanh niên làm; gian khổ thì đi trước, hưởng thụ sau mọi người”. Từ khi Đảng ra đời luôn xem Đoàn thanh niên là cánh tay đắc lực của Đảng, là tổ chức chính trị quan trọng trong giáo dục, khơi dậy sức trẻ, giáo dục tư tưởng chính trị cho thanh niên Việt Nam. Vì vậy, để khơi dậy nội lực, sức mạnh trí tuệ của thanh niên phục vụ

* PGS.TS, Trường Đại học Điện lực; Email: lanht@epu.edu.vn

sự phát triển của đất nước thì vấn đề khai thác, khơi dậy sức mạnh của thanh niên Việt Nam là tất yếu khách quan. Để khơi dậy khát vọng của thanh niên đạt hiệu quả, chúng ta phải tuân thủ các nguyên tắc khách quan, toàn diện, lịch sử cụ thể, phát triển phù hợp với đặc điểm của thanh niên Việt Nam hiện nay.

2. Quan điểm của Đảng cộng sản Việt Nam, Hồ Chí Minh về khơi dậy khát vọng thanh niên

2.1. Một số khái niệm

Theo Từ điển thông dụng dành cho học sinh: “Thanh niên người còn trẻ đang trưởng thành; có tính cách trẻ trung, sôi nổi và đầy sức sống”¹. Luật Thanh niên Việt Nam năm 2020, “thanh niên đó là những người từ đủ 16 đến 30 tuổi. Sự phát triển của thanh niên phản ánh hiện trạng và tương lai phát triển con người của mỗi quốc gia”².

Theo Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, thanh niên Việt Nam được phân loại thanh niên theo các nhóm quản lý: “thanh niên nông thôn, thanh niên công nhân, thanh niên công chức và viên chức, thanh niên đô thị, thanh niên học sinh và sinh viên, thanh niên trong các lực lượng vũ trang. Các nhóm thanh niên đặc thù bao gồm: thanh niên dân tộc thiểu số, thanh niên có đạo, thanh niên đang học tập, lao động ở nước ngoài; các nhóm thanh niên yếu thế bao gồm: thanh niên bị nhiễm HIV/AIDS, thanh niên khuyết tật, thanh niên sau cai nghiện và sau cải tạo trở về tái hòa nhập với cộng đồng”.

Như vậy, có thể hiểu thanh niên là đội ngũ hay lực lượng những người trẻ tuổi có

độ tuổi từ 16 - 30, thông minh, năng động, nhiệt huyết, có sức khỏe và thể lực tốt, đang khát vọng lập thân, lập nghiệp; là lực lượng quan trọng quyết định tới vận mệnh của tổ quốc.

Khát vọng của thanh niên

Từ điển Tiếng Việt định nghĩa khát vọng là: “mong muốn những điều lớn lao, tốt đẹp với một sức thôi thúc mạnh mẽ”³. Như vậy, khát vọng có thể hiểu đơn giản là “những ước mơ, hoài bão mà con người mong muốn có được”. Nhưng khác với ước mơ, “khát vọng lại tồn tại một nội lực mạnh mẽ hơn, thúc giục chúng ta cố gắng để vượt qua mọi trở ngại và không bao giờ mệt mỏi trước mọi hành động để đạt được mục tiêu”. Khát vọng thường được chủ thể đề ra mục tiêu, phương hướng để đạt được và thực hiện nó một cách hiệu quả, không dừng lại ở sự mơ mộng, lãng mạn.

Khát vọng của thanh niên là tất cả những ước mơ của tuổi trẻ về những mong muốn lập thân, lập nghiệp, cống hiến tài năng, trí tuệ của bản thân cho quê hương, đất nước, cho nhân loại để có cuộc sống ấm no, hạnh phúc, phồn vinh.

Khát vọng của thanh niên có đặc điểm riêng so với các lứa tuổi khác ở chỗ nó thể hiện sức mạnh của những người đang ở độ tuổi từ 16 đến 30 có sức mạnh tràn trề về thể chất, tâm sinh lý, nhanh nhạy với cái mới, năng động, sáng tạo, nhiệt huyết thể hiện được trách nhiệm của tuổi trẻ đối với công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Khát vọng của thanh niên được thể hiện rõ nét trong hoạt động sống, lao động, học

¹ Từ điển Tiếng Việt thông dụng dành cho học sinh, Nxb. Hồng Đức, 2016, tr.720.

² Điều 1, Luật Thanh niên, số 57/2020/QH 14.

³ Từ điển Tiếng Việt thông dụng dành cho học sinh, Nxb. Hồng Đức, 2016, tr.422.

tập, tham gia các hoạt động xã hội của họ. Khát vọng đó được thể hiện ở tinh thần hi sinh, cống hiến hết mình vì gia đình, quê hương, đất nước thực hiện thắng lợi mục tiêu cách mạng: “Dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh”. Khát vọng và nỗ lực của thanh niên trong học tập, lao động chính là những cống hiến, góp phần dựng xây đất nước Việt Nam giàu mạnh, hùng cường, tự do, hạnh phúc, tươi đẹp hơn.

2.2. Quan điểm của Đảng cộng sản Việt Nam và Hồ Chí Minh về thanh niên

Đảng Cộng sản Việt Nam luôn đề cao vị trí, vai trò và đặt niềm tin cao cả vào sức mạnh của thanh niên, xác định thanh niên là lực lượng xung kích cách mạng, nên luôn chú ý tới việc giáo dục, bồi dưỡng, rèn luyện và phát huy vai trò làm chủ của thanh niên, để thanh niên thực hiện được sứ mệnh lịch sử của mình. Đảng Cộng sản Việt Nam đã ban hành nhiều Nghị quyết về thanh niên và Công tác thanh niên. Đầu năm 1993, tại Hội nghị Trung ương lần thứ 4 (khóa VII), Đảng ta xác định “Công tác thanh niên là vấn đề sống còn của dân tộc, là một trong những nhân tố quyết định sự thành bại của cách mạng”⁴.

Trong chiến đấu chống chủ nghĩa đế quốc và thực dân thì khát vọng phát triển của thanh niên được thể hiện sự đấu tranh, hi sinh cho nền độc lập, tự do của Tổ quốc. Trong thời kỳ đổi mới đất nước, khát vọng phát triển được thể hiện ở sự nỗ lực học tập, lao động, cống hiến cho sự phát triển kinh tế, chính trị, văn hóa - xã hội. Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ VI (năm

1986) Đảng ta đã ban hành 3 Nghị quyết chuyên đề về công tác thanh niên. Những đại hội tiếp theo VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII Đảng ta vẫn đặc biệt quan tâm đến khai thác và phát huy sức mạnh của thanh niên trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Hội nghị Trung ương lần thứ 7 (khóa X), Đảng ta tiếp tục khẳng định: “Thanh niên là rường cột của nước nhà, chủ nhân tương lai của đất nước, là lực lượng xung kích trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, một trong những nhân tố quyết định sự thành bại của sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, hội nhập quốc tế và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Thanh niên được đặt ở vị trí trung tâm trong chiến lược bồi dưỡng, phát huy nhân tố và nguồn lực con người. Chăm lo, phát triển thanh niên vừa là mục tiêu, vừa là động lực bảo đảm cho sự ổn định và phát triển vững bền của đất nước”⁵. Trong Điều 44 Điều lệ Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định: “*Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh là đội dự bị tin cậy của Đảng, thường xuyên bổ sung lực lượng trẻ cho Đảng, kế tục sự nghiệp cách mạng vẻ vang của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh; là lực lượng nòng cốt trong phong trào thanh niên; là trường học xã hội chủ nghĩa; đại diện quyền lợi của thanh niên; phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh*”⁶.

Nghị quyết số 25-NQ/TW ngày 25/7/2008 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X về *tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thanh niên thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa*, xác định: “Xây dựng Đoàn vững mạnh là xây dựng Đảng trước một bước”. Hiện nay, Đảng ta

⁴ Đảng Cộng sản Việt Nam (1993), Hội nghị Trung ương lần thứ 4 (khóa VII).

⁵ Nghị quyết số 25-NQ/TW, ngày 25/7/2008 của Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) về “Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thanh niên thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa”.

⁶ Điều 44, Điều lệ Đảng Cộng sản Việt Nam.

nhận định: “xây dựng Đoàn vững mạnh là xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trước một bước”. Để xây dựng Đảng vững mạnh về chính trị và tổ chức; chống biểu hiện “tự diễn biến, tự chuyển hóa”, cần phải đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao chất lượng của mỗi đoàn viên, thanh niên. Bởi lẽ, đoàn viên thanh niên là nguồn bổ sung lực lượng cho Đảng. Đây là vấn đề có ý nghĩa quan trọng, đòi hỏi phải phát huy sức mạnh tổng hợp của các tổ chức, các lực lượng để cùng chăm lo giáo dục, rèn luyện đạo đức, lối sống cho thanh niên, hình thành phẩm chất cao đẹp của con người mới xã hội chủ nghĩa.

Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII khẳng định: “Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh đã chú trọng nâng cao chất lượng tuyên truyền, giáo dục đoàn viên, thanh niên, tạo môi trường cho đoàn viên, thanh niên được rèn luyện, thử thách, cống hiến; tạo điều kiện để đoàn viên, thanh niên phát huy vai trò xung kích, sáng tạo, nỗ lực phấn đấu trong học tập, lao động và cuộc sống, hăng hái tham gia các hoạt động cộng đồng, tích cực tham gia xây dựng địa phương, cơ quan, đơn vị”⁷.

Đảng luôn quan tâm công tác lãnh đạo tổ chức Đoàn và đặt niềm tin, hi vọng vào đoàn viên, thanh niên. Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII nhấn mạnh: “các cấp ủy, tổ chức Đảng đã thường xuyên quan tâm, trực tiếp lãnh đạo tổ chức đoàn trong việc xác định phương hướng, nhiệm vụ chính trị, công tác tư tưởng, tổ chức và cán bộ”⁸.

Dựa trên cơ sở lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin về thanh niên, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng Cộng sản Việt Nam đã đưa ra những quan điểm riêng, đặc thù về thanh niên trong tiến trình cách mạng

Việt Nam, nên đã khơi dậy và phát huy khát vọng của thanh niên trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trong tiến trình lãnh đạo cách mạng Tháng Mười Nga V.I.Lênin khẳng định: “Đoàn Thanh niên Cộng sản cần phải hoạt động dưới sự lãnh đạo của Đảng”. Tiếp thu có chọn lọc và vận dụng sáng tạo tư tưởng của V.I.Lênin về thanh niên vào Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn dành sự quan tâm đặc biệt đối với thế hệ thanh niên. Người khẳng định “*Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết*” hay “*nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh một phần lớn là do các thanh niên*”. Vì thế, trong suốt tiến trình cách mạng, Người luôn quan tâm và khơi dậy tinh thần quả cảm, sức mạnh của lòng yêu nước, tự cường dân tộc của mọi người dân Việt Nam đặc biệt đội ngũ thanh niên trong cuộc chiến chống kẻ thù đồ sộ xâm lược nước ta. Người khẳng định: “thanh niên là lực lượng quyết định vận mệnh của dân tộc, sự phát triển của đất nước, là lực lượng kế tục sự nghiệp cách mạng vẻ vang của dân tộc”. Vì thế, Người đã luôn huy động và khơi dậy được sức mạnh của thanh niên trong công cuộc cứu nước, cứu dân, giải phóng dân tộc ra khỏi ách nô lệ. Người đã truyền bá tư tưởng cách mạng làm thức tỉnh để thu hút, lôi kéo thanh niên tự giác xả thân cứu nước, cứu dân thoát khỏi cảnh nô lệ.

Hồ Chí Minh đã giúp thanh niên nhận thức: “phải học tập, rèn chí khí, hoài bão, thực hành động cơ, lẽ sống vì dân, vì nước, suốt đời trau dồi đạo đức cách mạng, kiên quyết đánh bại chủ nghĩa cá nhân”. Người luôn đặt niềm tin vào thế hệ trẻ, phát huy vai trò của thế hệ trẻ trong xây dựng và kiến

⁷ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện ĐH đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập 2, tr.294.

⁸ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện ĐH đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập 2, tr.294..

thiết đất nước. Trong Di chúc của Người đã căn dặn: “Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết”⁹.

3. Thực trạng khơi dậy khát vọng phát triển của thanh niên Việt Nam hiện nay

3.1. Những kết quả đạt được trong khơi dậy khát vọng phát triển của thanh niên Việt Nam hiện nay

Thứ nhất, nhiều thanh niên đã nỗ lực học tập, phấn đấu vươn lên thực hiện được khát vọng lập thân, lập nghiệp khẳng định vị thế trên các lĩnh vực của đời sống

Từ đổi mới đến nay, sự phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa đã đem lại thời cơ cho thanh niên học tập, rèn luyện, phấn đấu thể hiện tài năng, trí tuệ của mình trên các lĩnh vực của đời sống xã hội. Việc thực hiện chủ trương xây dựng xã hội học tập đã giúp cho nhiều thanh niên Việt Nam có cơ hội khẳng định mình, vươn ra khu vực và thế giới. Sự phát triển sức trẻ của thanh niên Việt Nam được minh chứng qua kết quả Tổng điều tra năm 2019: “tỷ lệ biết chữ của dân số từ 15 tuổi trở lên là 95,8%, tăng 1,8 điểm phần trăm so với năm 2009. Trong 20 năm qua, tỷ lệ biết chữ của nữ tăng 7,7 điểm phần trăm; khoảng cách chênh lệch về tỷ lệ biết chữ giữa nam và nữ được thu hẹp đáng kể. Năm 1999, tỷ lệ biết chữ của nam là 93,9%, cao hơn của nữ 7,0 điểm phần trăm; đến năm 2019, tỷ lệ biết chữ của nam đạt 97%, cao hơn tỷ lệ này của nữ 2,4 điểm phần trăm”¹⁰. Như vậy, tỉ lệ biết chữ

của thanh niên Việt Nam tính đến 2019 là 96%, điều đó cho thấy, so với trước đổi mới thì tỉ lệ này đã tăng đáng kể. Theo báo cáo chỉ số phát triển thanh niên 2016 trên 183 quốc gia, Việt Nam thuộc nhóm quốc gia có điểm chỉ số phát triển thanh niên khá cao dao động từ 0,6 đến 0,67¹¹. Thực tế cho thấy, để khơi dậy và phát triển được khát vọng của thanh niên, trước hết cần tập trung xóa mù chữ đối với bộ phận thanh niên vùng sâu, vùng xa, nâng cao trình độ tri thức cơ bản, tri thức chuyên nghiệp để giúp họ có cơ hội khởi nghiệp và cống hiến cho gia đình, quê hương, đất nước. Vì thế, khát vọng hiểu biết của mỗi thanh niên là quan trọng nhất, trở thành nhân tố gốc cho sự phát triển tiếp theo để thực hiện khát vọng lập thân, lập nghiệp để tạo nên sự thành công trên con đường khởi nghiệp của thanh niên hiện nay.

Bên cạnh đó, sự quan tâm của gia đình, nhà trường và xã hội đã thôi thúc nhiều thanh niên Việt Nam đã nỗ lực phấn đấu rèn đức, luyện tài, phát triển toàn diện về thể lực, trí tuệ, phẩm chất đạo đức đem lại vinh quang cho Tổ quốc, dành được nhiều thành tích cao trong các cuộc thi olympic các môn khoa học tự nhiên, khoa học kỹ thuật công nghệ, mang lại niềm tự hào cho dân tộc. Sự đột phá trong lĩnh vực thể thao, khẳng định vị thế thanh niên Việt Nam trong khu vực và thế giới.

Theo số liệu mới nhất của Ủy ban Quốc gia về thanh niên Việt Nam, hiện nay “nước ta có hơn 22,1 triệu người trong độ tuổi thanh niên, chiếm khoảng 22,5% dân số cả nước và gần 36% lực lượng lao động; gần

⁹ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb.Chính trị quốc gia, tập 15, Hà Nội, tr. 622.

¹⁰ <https://consosukien.vn/tha-nh-tu-u-gia-o-duc-va-da-o-ta-o-qua-ke-t-qua-to-ng-die-u-tra-dan-so-va-nha-o-nam2019.htm#:~:text=K%E1%BA%BFt%20qu%E1%BA%A3%20T%E1%BB%95ng%20%C4%91i%E1%BB%81u%20tra%20n%C4%83m%202019%20cho%20th%E1%BA%A5y%2C%20s%E1%BB%91,t%E1%BB%AB%2015%20tu%E1%BB%95i%20tr%E1%BB%9F%20l%C3%AA>.

¹¹ The Commonwealth (2013), *Báo cáo phương pháp luận xây dựng chỉ số phát triển thanh niên*.

60% thanh niên sống ở nông thôn; 98,7% người trong độ tuổi lao động có việc làm. Lao động 15 tuổi trở lên có việc làm trong quý IV/2021 ước tính là 49,1 triệu người. Tính chung cả năm 2021, lao động từ 15 tuổi trở lên đang làm việc là 49 triệu người, bao gồm 14,2 triệu người đang làm việc ở khu vực nông, lâm nghiệp và thủy sản; khu vực công nghiệp và xây dựng là 16,2 triệu người; khu vực dịch vụ là 18,6 triệu người. Vào năm 2018 cộng đồng ASEAN đã xây dựng và báo cáo chỉ số phát triển thanh niên của các nước trong khu vực. Theo đó, Việt Nam đứng thứ tư về mức độ phát triển thanh niên (với giá trị YDI đạt 0,66 điểm). Mỗi quốc gia, mỗi cộng đồng đưa ra những tiêu chí, khung nguyên tắc khác nhau và từ đó YDI được xây dựng theo những đặc trưng phản ánh sự phát triển thanh niên tại quốc gia, cộng đồng đó¹². Số liệu đó phần nào đã minh chứng cho thành quả khởi dậy, phát huy trí tuệ của thanh thiếu niên Việt Nam hiện nay.

Nhiều thanh niên có khát vọng khởi nghiệp thành công

Sự nỗ lực của mỗi thanh niên cũng như sự chung tay của các cấp, các ngành, của cả hệ thống chính trị đã mang lại cho thanh niên Việt Nam sự thành công bước đầu trong khởi nghiệp. Nhiều dự án và chương trình khởi nghiệp của tuổi trẻ tạo công ăn, việc làm phù hợp với năng lực, sở trường của thanh niên như: dự án sinh ra từ làng là môi trường, cơ hội để thanh niên thể hiện năng lực tư duy sáng tạo, đột phá trong phát triển kinh tế nông thôn. Điều này thể hiện ở các mô hình trang trại chăn nuôi gà, dê, cừu, bò sữa, lợn, cá... hay những mô hình trồng rau sạch, mô hình sản xuất thủ

công nghiệp, lâm nghiệp, ngư nghiệp gắn với chuyển đổi số của thanh niên nông thôn cũng được phát huy và nhân rộng ở nhiều vùng miền trong cả nước.

Thứ hai, đa số thanh niên bùng cháy khát vọng cống hiến cho Tổ quốc và nhân dân, góp phần quan trọng vào xây dựng đất nước giàu mạnh, văn minh, tươi đẹp

Sinh thời V.I.Lênin khẳng định: “nhiệm vụ thật sự xây dựng xã hội cộng sản chủ nghĩa, chính là của thanh niên”¹³. Người nhấn nhủ thanh niên: “Thế hệ trước có nhiệm vụ phải lật đổ giai cấp tư sản... Thế hệ mới có một nhiệm vụ phức tạp hơn... Các đồng chí phải xây dựng xã hội cộng sản chủ nghĩa... Quá khứ đã bị phá hủy... nó chỉ còn là một đống điêu tàn, đó là điều cần thiết. Mảnh đất đã được dọn sạch và chính trên mảnh đất đó thế hệ thanh niên cộng sản phải xây dựng xã hội cộng sản chủ nghĩa”¹⁴.

Sự quan tâm lãnh đạo của Đảng, Nhà nước, và các tổ chức chính trị xã hội đã giúp cho đội ngũ thanh niên Việt Nam luôn nhận thức được trách nhiệm của mình đối với sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa. Qua đó, thôi thúc họ nỗ lực vươn lên vượt qua mọi khó khăn, thử thách để hoàn thiện bản thân, có khát vọng cống hiến, lập thân, lập nghiệp, sống có ích... luôn sẵn sàng nhận nhiệm vụ không ngại gian khổ và thử thách, đi bất cứ nơi đâu, làm bất cứ việc gì có ích cho Tổ quốc. Những việc làm đó thể hiện bản chất và sức trẻ hùng hậu, đội quân xung kích cách mạng, tiêu biểu cho chí khí bất khuất của tuổi trẻ Việt Nam.

Sự đóng góp của thanh niên vào các phong trào tình nguyện, thiện nguyện, hiến máu nhân đạo, đền ơn đáp nghĩa, uống

¹² <https://baotintuc.vn/xã-hoi/nhung-so-lieu-vang-ve-thanh-nien-viet-nam-20220325121950734.htm>

¹³ V.I.Lênin (1977), *Toàn tập*, Nxb.Tiến bộ, Mátxcova, tập 41, tr. 354.

¹⁴ V.I.Lênin (1977), *Toàn tập*, Nxb.Tiến bộ, Mátxcova, tập 41, tr. 354.

nước nhớ nguồn, xóa đói, giảm nghèo, xây dựng nông thôn mới; phòng chống thiên tai, dịch bệnh... đã góp phần quan trọng vào việc giải quyết các vấn đề xã hội, tạo nên những thành công và đang để lại tiếng vang to lớn và niềm tin của dân tộc đối với sức mạnh của tuổi thanh niên.

Bên cạnh đó thanh niên luôn xung kích đi đầu trong cuộc chiến đấu phòng chống thiên tai, dịch bệnh, chống kẻ thù phá hoại sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta nhằm bảo vệ Đảng, Nhà nước, bảo vệ hạnh phúc của nhân dân; sẵn sàng đi bất cứ nơi đâu theo tiếng gọi của Tổ quốc và hạnh phúc của nhân dân. Thanh niên nỗ lực học tập, nghiên cứu, phát minh, sáng chế tạo ra nhiều thành tựu quan trọng góp phần chuyển giao công nghệ và chuyển đổi số trong sự phát triển lực lượng sản xuất và đời sống của con người Việt Nam hiện nay.

Thứ ba, đa số thanh niên có khát vọng vươn lên trong cuộc sống, trở thành người có ích cho gia đình và xã hội

Sự phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa cùng với xu hướng hội nhập quốc tế đa phương hóa, đa dạng hóa đã và đang tạo ra cho thế hệ trẻ và thanh niên Việt Nam có nhiều cơ hội và thách thức để khẳng định bản thân. Nhiều bạn trẻ đã tiếp cận thời cơ và môi trường thuận lợi để thể hiện tài năng, trí tuệ, bản lĩnh của mình vươn ra khu vực và thế giới để lập thân, lập nghiệp, khẳng định bản lĩnh của con người Việt Nam không chỉ anh dũng trong chiến đấu mà còn sáng tạo trong học tập, lao động, nghiên cứu khoa học trên các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa, khoa học công nghệ... để đem lại vinh quang cho Tổ quốc... Điều này còn được thể hiện ở những tấm gương vươn lên, vượt qua thử thách khắc nghiệt của thiên tai, dịch bệnh, hoàn cảnh éo le để khẳng định mình

trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

3.2. Những rào cản trong việc khơi dậy khát vọng phát triển của thanh niên Việt Nam hiện nay

Thứ nhất, cơ chế, chính sách quản lý, giáo dục thanh niên còn chưa tạo động lực cho thanh niên sáng tạo, cống hiến, vươn lên

Mặc dù đất nước đạt được những thành tựu quan trọng trong sự nghiệp đổi mới, đã và đang thoát ra khỏi đói nghèo, lạc hậu song nền kinh tế - xã hội còn đối mặt với nhiều rủi ro, thách thức nên có nhiều cơ chế, chính sách chưa thực sự hấp dẫn để thu hút và phát triển nhân tài cho đất nước. Hiện tượng chảy máu chất xám vẫn được xem như là vấn nạn của xã hội Việt Nam hiện nay. Vấn đề thất nghiệp, thừa thầy, thiếu thợ, hay thu nhập thấp, điều kiện làm việc còn nhiều khó khăn, thiếu thốn cũng là rào cản đối với sự phát triển của thanh niên Việt Nam hiện nay.

Công tác giáo dục tư tưởng, chính trị, đạo đức còn nhiều bất cập trong nội dung, chương trình, phương pháp giáo dục nên xuất hiện tình trạng nhiều thanh niên còn có những biểu hiện ngại học lý luận, xa rời chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, xa rời đạo đức truyền thống của dân tộc, xa rời lịch sử nên ảnh hưởng đến niềm tin, lý tưởng và sự nỗ lực vươn lên hoàn thiện bản thân, cống hiến cho Tổ quốc. Hơn nữa sự ảnh hưởng của cơ chế xin cho, mệnh lệnh chỉ huy của thời bao cấp, sự mất dân chủ bởi mặt trái của cơ chế quan liêu, hách dịch, cửa quyền, áp đặt cũng gây hậu quả xấu đến năng lực, và sự cố gắng vươn lên của thanh niên Việt Nam hiện nay. Ảnh hưởng bởi mặt trái của tâm lý tiểu nông, phương pháp giáo dục truyền thống, áp đặt, đẩy người học vào sự gò ép, thiếu độc lập,

tự chủ, sáng tạo nên một bộ phận thanh niên còn có thái độ trông chờ, dựa dẫm, y lại hoàn cảnh...

Thứ hai, một bộ phận thanh niên chưa có khát vọng vươn lên lập thân, lập nghiệp

Hầu hết thanh niên Việt Nam có nhiều cố gắng vươn lên lập thân, lập nghiệp, khẳng định vị thế, vai trò của mình đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Tuy nhiên, vẫn còn một bộ phận thanh niên còn thiếu ý chí quyết tâm, thiếu bản lĩnh, lập trường tư tưởng, còn dao động trước những cám dỗ vật chất tầm thường, sa ngã vào các tệ nạn xã hội. Biểu hiện ở số thanh niên non kém về trình độ học vấn, bỏ bê học hành, rèn luyện, vi phạm pháp luật, mắc vào tệ nạn xã hội như ma túy, cờ bạc, nghiện hút, mại dâm, lối sống buông thả, không có công ăn, việc làm, đâm thuê, chém mướn, phạm pháp ngày càng gia tăng... Theo Báo Nhân dân thứ 5 ngày 14/11/2019 có 12.306 người đang cai nghiện trong đó số người ở độ tuổi từ 18 - 35 chiếm 75,65% và có 70% người nghiện ma túy dưới 35 tuổi. Vì thế, họ sẽ trở thành gánh nặng của gia đình, nhà trường và xã hội.

Thứ ba, mặt trái của tâm lý tiểu nông ảnh hưởng nặng nề đến khát vọng của thanh niên Việt Nam hiện nay

Tâm lý tiểu nông luôn tồn tại hai mặt tích cực và tiêu cực. Mặt tích cực như đoàn kết, cần cù, chịu khó... Tuy nhiên, mặt trái của nó như lối sống adua, duy tình, bệnh kinh nghiệm, cục bộ địa phương, xấu đều còn hơn tốt lỗi, tư duy mùa vụ, ăn chắc mặc bền, an toàn, ngại đột phá, ăn non, ăn xổi... Chính mặt trái này đã ăn sâu vào tiềm thức, nếp nghĩ, lối sống của thanh niên Việt Nam hiện nay. Điều đó là rào cản lớn đối với sự vươn lên, đột phá trong tư duy, lối sống của thanh niên Việt Nam hiện nay.

Bên cạnh đó, tư tưởng sống lâu lên lão làng đã cản trở tính sáng tạo, đột phá của thế hệ trẻ; một bộ phận không nhỏ bị “giam hãm, cầm tù” bởi cách nghĩ, cách làm áp đặt bởi mặt trái của tâm lý tiểu nông nên khó có thể đột phá vươn lên khẳng định bản lĩnh của mình...

3.3. Một số giải pháp cơ bản nhằm khơi dậy khát vọng phát triển của thanh niên Việt Nam hiện nay

3.3.1. Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội đối với công tác thanh niên

Về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với thanh niên. Đoàn Thanh niên tổ chức chính trị quan trọng của thanh niên, là cánh tay đắc lực của Đảng, là nguồn bổ sung lực lượng cho Đảng và thay mặt Đảng làm công tác giáo dục tư tưởng, đạo đức, lối sống và lý tưởng cho thanh niên. Cần phải nhận thức đúng tầm quan trọng của Nghị quyết, đường lối của Đảng đối với công tác thanh niên là kim chỉ nam, quyết định sự thành công cho hoạt động phong trào Đoàn, tác động tích cực đến ý chí, nghị lực phấn đấu, rèn luyện của mỗi đoàn viên. Từ khi ra đời đến nay, Đảng Cộng sản Việt Nam đã ban hành nhiều Nghị quyết về thanh niên như: “Nghị quyết số 25-NQ/TW ngày 25/7/2008 của Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng lần thứ bảy (khóa X) về “Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thanh niên thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá”; “Chỉ thị số 42-CT/TW ngày 25/3/2014 của Ban Bí thư Trung ương Đảng về: Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ, giai đoạn 2015 - 2030”.

Trên cơ sở đường lối của Đảng về thanh niên, Nhà nước cần cụ thể hóa bằng những văn bản luật, văn bản dưới luật phù hợp với

đặc thù của thanh niên từng vùng miền, nghề nghiệp, năng lực, sở trường của họ thì mới khơi dậy và phát huy sức mạnh, năng lực của thanh niên Việt Nam hiện nay. Cần phải huy động sức mạnh của chính quyền nhà nước từ Trung ương đến cơ sở để ban hành và tổ chức thực hiện chính sách, cơ chế đối với thanh niên. Chính sách việc làm, xuất khẩu lao động, chính sách cho vay vốn, chính sách thu hút nhân tài, chính sách khơi dậy sức mạnh của thanh niên lập nghiệp.... Cần phải xem xét và điều chỉnh, sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện “Luật Thanh niên 2005 và tổ chức thực hiện để đưa Luật vào thực tiễn cuộc sống. Xây dựng Chiến lược phát triển thanh niên Việt Nam đến năm 2030, gắn với chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, phát triển đất nước đến năm 2030, tầm nhìn 2045”. Nhà nước cần có cơ chế, chính sách khoa học, hợp lý giao cho các tổ chức Đoàn thanh niên để huy động lực lượng trẻ thực hiện các chương trình, dự án phát triển kinh tế - xã hội ở vùng có điều kiện kinh tế - xã hội khó khăn, đặc biệt khó khăn và các chương trình, dự án khác để thanh niên có điều kiện phấn đấu, rèn luyện, lập thân, lập nghiệp. Khắc phục mặt trái của tâm lý tiểu nông; ngăn chặn sự ảnh hưởng xấu của tệ nạn xã hội, luồng văn hóa, tư tưởng độc hại xâm lấn, làm vẩn đục tâm hồn của thanh niên.

3.3.2. Phát huy vai trò của Tổ chức Đoàn Thanh niên từ Trung ương đến cơ sở trong giáo dục thanh niên Việt Nam hiện nay

Tổ chức Đoàn Thanh niên là tổ chức chính trị quan trọng trong giáo dục và định hướng lý tưởng cách mạng, khơi dậy sức mạnh của tuổi trẻ lập thân, lập nghiệp, sáng tạo; đồng thời thực tiễn tổ chức các phong trào phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý, lứa tuổi thanh niên. Qua đó, thanh niên có sân chơi bổ ích và cơ hội phát huy vai trò của bản thân, cống hiến sức mạnh của tuổi

trẻ cho quê hương đất nước để rèn luyện bản lĩnh chính trị, kiên định lập trường tư tưởng cách mạng và lý tưởng cộng sản mà Bác Hồ kính yêu, cùng với Đảng Cộng sản đã chọn.

Đoàn thanh niên cần tăng cường, nâng cao chất lượng công tác giáo dục lý tưởng cách mạng; giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, giáo dục chủ nghĩa yêu nước cho thanh niên. Thông qua những mô hình, chương trình hoạt động đáp ứng được yêu cầu, nguyện vọng của thanh niên nên đã tập hợp và huy động được sức mạnh của thanh, thiếu niên cùng với các tổ chức trong hệ thống chính trị thực hiện thành công mục tiêu cách mạng xã hội chủ nghĩa: “độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội; dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

Đoàn Thanh niên cần nâng cao chất lượng tổ chức Đoàn, đổi mới nội dung, phương pháp, hình thức sinh hoạt Đoàn các cấp để khắc phục tình trạng tổ chức sinh hoạt cứng nhắc, hô khẩu hiệu, máy móc, không đáp ứng tâm tư, tình cảm của thanh niên hiện nay. Đẩy mạnh việc nâng cao chất lượng giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh để giúp thanh niên có nhân cách, lối sống đẹp, phù hợp với mục tiêu cách mạng hiện nay. Đồng thời, Đoàn Thanh niên phải có trách nhiệm xây dựng lực lượng, nguồn lực cho Đảng; tăng cường công tác xây dựng và bảo vệ Đảng, Nhà nước và cả hệ thống chính trị trước âm mưu, thủ đoạn diễn biến hòa bình của thế lực thù địch hiện nay. Thường xuyên đổi mới, nâng cao hiệu quả hoạt động phong trào, kết hợp với nghiên cứu khoa học, sáng tạo tri thức cho thế hệ trẻ Việt Nam; khắc phục tình trạng nặng về phong trào bề nổi, xem nhẹ nghiên cứu khoa học ảnh hưởng xấu đến công tác khơi dậy sức mạnh của thanh niên Việt Nam hiện nay.

3.3.3. Bản thân mỗi thanh niên cần phải có sự nỗ lực vươn lên đáp ứng yêu cầu của thực tiễn đất nước, khu vực và thế giới

Thanh niên vừa là đối tượng, vừa là chủ thể của khát vọng cống hiến trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, vì thế mỗi thanh niên phải tự giác, tích cực nhận thức đúng trọng trách, vai trò của bản thân trong sự nghiệp cách mạng hiện nay. Để làm được điều đó, mỗi thanh niên cần phải tự tu dưỡng, rèn luyện đức tài, vừa hồng, vừa chuyên để tạo nên sức mạnh, nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu của thực tiễn đất nước. Mỗi thanh niên phải kiên định lập trường tư tưởng xã hội chủ nghĩa, bản lĩnh chính trị để có khả năng nhận diện, phê phán những quan điểm sai trái của thế lực thù địch chống phá cách mạng ở nước ta hiện nay. Bên cạnh đó, mỗi thanh niên phải bùng cháy nhu cầu, khát vọng hiểu biết, hoàn thiện bản thân; đấu tranh loại bỏ những tệ nạn xã hội, lối sống gấp, sống hưởng thụ, vô cảm, lai căng, adua theo cái xấu, cái thấp hèn ở một bộ phận thanh niên hiện nay. Chỉ khi nào thanh niên tự giác, tích cực, khát vọng cống hiến thì khi đó sức mạnh của thanh niên mới được khai thác và phát huy.

4. Kết luận

Công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam thành công khi được huy động sức mạnh của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân và đặc biệt là sức mạnh của tuổi trẻ. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng ví tuổi trẻ là mùa xuân của cuộc đời; họ đem lại cái mới, cái tốt và hạnh phúc cho xã hội nếu chúng ta có cơ chế, chính sách phù hợp để khơi dậy sức mạnh của thanh niên Việt Nam. Mặc dù trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta hiện nay đã có nhiều chủ trương, chính sách pháp luật của nhà nước phù hợp với đặc điểm tâm, sinh lý thanh

niên, mang lại giá trị cho thanh niên lập thân, lập nghiệp, cống hiến và trải nghiệm, song vẫn còn những chính sách chưa thực sự giải quyết hiệu quả nhu cầu và lợi ích của thanh niên Việt Nam hiện nay, tình trạng thất nghiệp, thừa thầy, thiếu thợ vẫn là bài toán cần phải có lời giải khoa học để tháo gỡ. Vì thế để khơi dậy và phát huy khát vọng của thanh niên trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc chúng ta cần thực hiện đồng bộ những giải pháp phù hợp với nguyên nhân và những vấn đề đặt ra mới đem lại hiệu quả; phải tạo nên môi trường xã hội dân chủ, công bằng, văn minh thì mới phát huy tốt năng lực, sức mạnh của thanh niên ở nước ta hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Luật Thanh niên năm 2020.
2. Từ điển Tiếng Việt thông dụng dành cho học sinh (2016), Nxb. Hồng Đức.
3. VI.Lênin (1977), *Toàn tập*, Nxb.Tiến bộ, Mátxcơva, tập 41.
4. Đảng cộng sản Việt Nam, *Điều lệ Đảng cộng sản Việt Nam*.
5. Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện DH đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập 2.
6. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 15, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
7. Đảng cộng sản Việt Nam, Nghị quyết số 25-NQ/TW, ngày 25/7/2008 của Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) về “Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thanh niên thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa”.